

Kodenavn: Nysgjerrigper

«Ingen kan spre slikt mørke som den som har sett lyset», sier Bård Fossli Jensen. Men siden lyset traff ham selv for ti år siden, har han kjempet hver eneste dag for å motbevise spådommen fra Nils-Fredrik Nielsens tristesser.

Hvis vi ser for oss en brun kartong merket «Medisinsk identitet – håndter med varsomhet», kan vi forestille oss en mast som reiser seg høyt over kantene med en forblåst utkikkstonne på toppen. Der står Bård Fossli Jensen med vinden i håret og en gammel teloskopikkert. Derfra kan han speide utover et hav av andre bokser som bølgende strekker seg i alle retninger.

– Det er som Per Vaglum, psykiater og professor, sa til oss en gang vi satt og slang dritt om *Hotell Cæsar* i kantinen: «Dette må dere vite: vi behandler mennesker, og vi må ha så mange referanser til dem som overhodet mulig. Det betyr at vi må ha sett *Hotell Cæsar* også!» Det er så lett bare å lulle oss langt inn i vår egen profesjon, fastslår Fossli Jensen innstendig.

Selv har han personlige referanser til alt fra tagging og hypnoterapi til showbiz-katastrofe og Krav Maga. Noen dyrekjøpte, alle verdifulle.

Fargene kom tilbake

Jeg og fotografen er i første etasje og har akkurat blånetket for all tilknytning til Moss-sad og israelsk etterretningsstjeneste overfor en skeptisk nabo med agentradar. «Klakketiklakk – kniiirrk – dunk!», fjerde etasje. Vi overlever den forhistoriske heisturen og døren til Bård Fossli Jensens hjem står allerede vidåpen. Han blir den første som tar imot jakken min med kleshenger uten å få betalt for det.

– Jeg hørte dere ble møtt nede, ja! Vi merker at den israelske ambassaden er i nærheten, for å si det sånn. Du skal ikke stå lenge med bilen på tomgang utenfor her før det kommer noen og knakker på ruten din, advarer han spøkefullt og henger opp jakkene.

Leiligheten er romslig, belysningen forsiktig. Stuen preges av duse jordfarger, og på et grovt trebord står to boller med kjeks. Tre små telys sender korte lysplust med ujevn frekvens oppover stammen på et bonsaitre.

Plassert dypt i hver vår sofa kommer vi raskt inn på hans interesse for pasienter. For om det ikke akkurat er en sjeldenhets, så er

det heller ingen selvfølgelighet i den medisinske tradisjon.

– Vi var mange som var negative til såkalte atferdsfag på studiet. Det slo meg ikke at jeg som en talefør type skulle ha noe å hente på det. Jeg syntes jeg var flink til å prate med folk og kunne til og med være

«Det handler selvsagt litt om talent, men selv en kirurg med ti tommelotter blir bedre hvis du setter ham til å trenere»

litt morsom innimellom. Vi kalte det gjerne «akademisering av selvfølgeligheter» eller «folkeskikk satt i system», minnes han og hekter gåseøyne på sin ungdoms karakteristikk av de myke medisinførelsen.

Atferdsfag var noe man kanskje kikket på når man hadde kontroll på alt det andre. Fossli Jensen hadde ennå ikke kikket så nøyde da han nærmet seg ferdig i pediatrispesialiseringen på Akershus universitetssykehus og fikk invitasjon til et kommunikasjonskurs.

– Hehe! tenkte jeg. Driver de med dette surret ennå? Til voksne folk? Jeg følte jeg hadde fått litt pondus som erfaren barnelege og var lei av formaninger om åpne spørsmål og empati. Nå skulle jeg vise dem!

Pondus eller ei, den selvsikre barnelegen fikk ikke vist frem stort annet enn sine egne fordømmer. Men kurslederne hadde møtt kritiske røster før og håndterte dem med kløkt.

– De viste meg på en veldig elegant måte hva jeg burde endre på og hvordan. Da jeg kom tilbake til barneavdelingen neste dag, var jobben blitt dobbelt så morsom! Det var deilig å kjenne at det var noe mer i medi-

sinen, noe jeg ikke hadde fått med meg. Pasientene hadde en stund glidd forbi meg som en stor masse i svart-hvitt. Når det gikk bra, var det fordi jeg var flink, når det gikk dårlig, var det fordi de var vanskelige. Plutselig kom alt tilbake til meg i farger, stråler han som en nyfrelst og slår ut med armene.

Det må komme fra magen

Bård Fossli Jensen hadde sett lyset. I dagene etterpå skulle det vise seg å være en krevende tildragelse for kollegene som ennå puslet rundt i tussmørket.

– Jeg lurte jo veldig på om det var bare jeg som hadde levd i en boble og gått glipp av det her. Jeg spurte dem: «Hvordan gjør du det, egentlig?», «Hva er din plan?». Da ble det tydelig hvor lite bevisste folk var på hvordan de faktisk håndterte konsultasjonene sine, forteller han.

– Så hva er det legene der ute først og fremst burde gjøre annerledes?

– Man må hoppe over gjerdet der det er lavest. Selv om jeg ikke er noen tilhenger av markedsøkonomiske termer i helsevesenet, er man jo ute etter noe som gir god «pay-off». Da er *pasientperspektivet* helt sentralt. Vi må rett og slett ønske å forstå hva folk tenker. Spørre: «hva tror du dette kommer av?», «hva bekymrer du deg for?», «hvordan tror du at jeg kan hjelpe deg?».

Mannen som nå setter fra seg den rødblomstrete kaffekoppen for å snakke med begge hendene, er redd for at empatien skal bli et klinisk instrument som egentlig ikke treffer pasientene.

– Det handler om at slike ting må komme litt mer fra magen, da. Vi må kunne si: Nei, faen ... hvordan har du holdt ut det her, da? Det høres jævlig kinkig ut, asså!. Og det skal jo ikke være noe slitsomt eller vanskelig, det er bare helt naturlig, det! Det handler om å kunne være sammen med noen i utrygt farvann uten nødvendigvis å kunne fortelle dem hvor de skal.

Etter at døren til den medisinske samtales vidunderlige verden var slått vidåpen for unge Fossli Jensen, ble han raskt trukket inn. Professor Pål Gulbrandsen fra Univer-

Foto: Christian Tunge

Bård Fossli Jensen

Født 1971 i Oslo

- Queen Elisabeth College, New Zealand, 1988
- Examen artium, Arendal Gymnas, 1990
- Hærens befalsskole for Militærpolitiet, 1992
- Cand.med., Universitetet i Oslo, 1999
- Turnus, Rjukan og Kåfjord, 2001
- Satte opp *Les Misérables* i Skandinavia, 2002
- Spesialist i barnesykdommer, Akershus universitetssykehus, 2011
- Ph.d., Universitetet i Oslo, Akershus universitetssykehus, 2011
- Catosenteret, barnelege fra 2015
- Somsagt, kommunikasjonstrener fra 2015

sitetet i Oslo og Akershus universitetssykehus hadde tatt ham i armen, og han ble vist rundt mens han gned seg i øynene og så seg måpende omkring. Snart løp han ivrig rundt alene for å snu på steiner og bli kjent i terrenget. I doktorgradsprosjektet filmet og studerte han over 500 konsultasjoner.

– Vi visste allerede mye om hva som var god kommunikasjon, men vi ønsket å dokumentere om det hjelper å trenere på det. Derfor filmet vi sykehushøytet i pasientsamtaler før og etter et to dagers kommunikasjonskurs, skåret dem og sammenlignet resultatene. Nivået var lavt, men treningen ga en klar bedring.

Spontan applaus

Da han var i mål med doktorgraden, ville Fossli Jensen og psykolog Trond Mjaaland, som hadde gjort akkurat det samme i allmennpraksis, ri sammen ut på en misjonsreise.

– Vi mener det har vært et slags akademisk røveri på disse fagområdene i mange år. Vi har hentet ut all informasjonen, skrevet artiklene våre, fått professortitlene våre, men gitt lite tilbake til dem vi har forsket på, forklarer han.

Dermed etablerte de firmaet Somsagt.

Nå står Fossli Jensen på den andre siden av mikrofonen og prøver å tvinge opp øynene til mysende skeptikere som han selv har vært en av.

– Noen vil kanskje si at disse egenskapene er sterkt knyttet til personligheten og mindre trenbare enn resten av faget. Hva tenker du om det?

– Det handler selvsagt litt om talent, men selv en kirurg med ti tommeletotter blir bedre hvis han trener. På samme måte som kirurgi er en ferdighet i å føre kniven, så er god medisinsk kommunikasjon en ferdighet i å føre samtalen.

Den siste formuleringen er en fulltreffer, men Fossli Jensen hviler ikke på sine laurbær – det er nettopp disse holdningene han vil røske opp med roten for å få plantet noen frø for fremtiden.

– Jeg holdt et innlegg om dette på TEDx i Arendal og fortalte hva jeg ofte sier til kritikerne: «Å ja, så du er ikke så god på smalltalk, du? Sånt føles ikke så *naturlig* for deg, sier du? Vel, da har jeg en overraskelse til deg – dette handler faktisk ikke om deg!»

I løpet av den 18 minutter lange TED-talken han hadde jobbet med i nærmere

200 timer, var det dette resonnementet som spontant ga mest jubel og applaus fra publikum. Han var inne på noe vesentlig.

– Så du mener det finnes mye godt skjult potensial her?

– Absolutt. Det er vel ingen som har lært seg å undersøke prostata fordi det føles så utrolig naturlig? Det handler om at det er en bra metode, og da lærer man seg det. Det er rett og slett god praksis, understreker han.

Stormen

I dag jobber kursmisjonæren 30 % som lege på rehabiliteringsinstitusjonen CatoSenteret, med mange utfordrende pasientgrupper. Han ønsker å ivareta det kliniske håndlaget og fremstå som faglig troverdig. I tillegg søker han og kompanjong Mjaaland utover for å lære. De har fått bomullsfree tilbakemeldinger fra standupmiljøet for å skjonne det pedagogiske virkemidlet humor og drar til London for å trenne improvisasjonsteknikk med teaterskuespillere. Men nysgjerrigheten og pågangsmotet til Fossli Jensen har ikke bare båret sote frukter.

– Som student jobbet jeg en del som svartebørshai med billetter utenfor Oslo Spektrum. Jeg var veldig glad i musikaler og ble kjent med folk i showbransjen. Vi fikk det for oss at vi skulle lage tidenes oppsettning av min favoritt, *Les Misérables*, i Skandinavia. Det ble noen helt sinnsyke planer, vi fikk med Royal Philharmonic Orchestra og masse stjerner fra London, og Carola hadde en av hovedrollene. Men vi hadde tatt munnen altfor full. For å gjøre en lang historie kort: det var den største finanzielle skandalen noen gang i showbiz i Norge.

– Oi ... Hvordan taklet du det?

– Ikke så bra. Det var en gigantisk tabbe, både profesjonelt og økonomisk. Skamfullt nok i seg selv, men det ble sittende som en svær klo i brystet på meg. Når det er mye penger på spill, er det lett å bli mistrodd for å ha stjålet, og det ble jeg. Det var ekstremt vondt, jeg følte meg veldig alene og ville egentlig bare gjemme meg.

Fossli Jensen kjente at han hadde stupt uti på dypt vann, og at det kunne gå galt om han ikke fikk hjelp. Heldigvis husket han i hvert fall *to* ord fra atferdsfagsundervisningen som skulle utgjøre livbøyen om det blåste opp til storm: Villa Sana, et ressurscenter for leger med private eller profesjonelle problemer. Det ble redningen for Fossli Jensen, som først og fremst trengte noen å dele vanskelighetene med.

– Det er det som er så fantastisk med

Legeforeningen, at de virkelig tar vare på sine egne når det drar seg til. Jeg ble så glad for å skjonne at dette var noe man hadde bygd opp for at det skulle komme fremtidige generasjoner til gode. Jeg følte at jeg ble tatt vare på av noen jeg ikke kjente, men som jeg var en del av: legestanden.

Fra grønt til hvitt

Bård Fossli Jensen ble født på Vålerenga og var to år da faren døde i en drukningsulykke, et voldsomt slag for den lille familien, som plutselig bare besto av ham og

«Vi hadde tatt munnen altfor full. Det var den største finanzielle skandalen noen gang i showbiz i Norge»

moren. Han beskriver seg i oppveksten som passe flink på skolen og at han ikke laget noe særlig trøbbel. Bortsett fra da han og noen kompiser tagget ned hele Høybråten skole, da.

– Det var en svær vegg, asså! Politiet ble tilkalt, og læreren skjønte ikke hvordan gjerningsmennene hadde nådd opp engang. Men vi ble selvfølgelig tatt, måtte bruke alle pengene våre på maling og ble satt til å male over hele veggen igjen.

– Det ble en stund til neste gang?

– Ja. Da var jeg ferdig med taggingen, gitt, sier Fossli Jensen og rister oppgitt på hodet.

På ungdomsskolen fikk Bård en lærer som kom til å bety mye for ham. Tom Moen het han, og han var en sånn type som fikk alle problembarna i sin klasse. Det ble folk av dem allikevel.

– Han var en veldig omsorgsfull og trygg lærer som tok vare på meg da jeg trengte det, som da moren min ble skilt og jeg mistet en farsfigur igjen. I en æra der alle skulle håndteres likt, håndterte Tom hver enkelt forskjellig. Det var mye grensesetting og forpliktelser, men også mye kjærlighet, minnes Bård med ærbødighet i blikket.

Siden gikk Bård befalsskolen i Hæren. Han gjorde det godt og følte han hadde et stort apparat i ryggen da han landet en av de 24 ettertrakte plassene på Krigsskolen på Linderud. Men Bård ble også dratt mot

medisinens, som var det eneste han ikke hadde kommet inn på. Han ringte sin gamle lærer og fikk til svar at han måtte bestemme selv, men at Tom kunne ordne vikarjobb som lærer hvis Bård trengte det mens han tok opp fag. Slik ble det.

Standuplivsvisdom

Hver mandag han kan, hiver Bård på seg jakken og forsvinner fra ambassadeland tilbake til røttene på østkanten. Da spiller han dart på Vålerenga vertshus. Som enebarn på hytta om sommeren hadde han ingen å leke med og kastet pil etter pil etter pil mot blinken.

– Jeg husker første gangen jeg var innom alene og sto ved baren med en øl da det var en litt sånn toff gjeng i hjørnet som ropte på meg: «Hei du! Du ved baren, ja. Er du her alene eller?» Jeg svarte: «Eh, ja ...?», så brumla han ene: «Da får du komme og sette deg her hos oss. På Vålerenga vertshus er det ingen som skal drikke alene».

– Jøss, det må ha vært en god følelse?

– Ja visst! Det var et eller annet der jeg på et vis følte meg helt sulteført på. Miljøet er røft og direkte, men samtidig ærlig og sårbart.

Nå drikker ikke Bård øl lenger. Røyking har han også sluttet med. Begge deler beskriver han som skuffende enkelt etter at han gjennomførte utdanningen i hypnoterapi på Rikshospitalet.

– Jeg har lært min livsvisdom fra standup-komikeren Bill Burr: «Every group misses something.» Hvis du ikke møter andre enn dine egne, går du glipp av vanvittig mye.

– Men hypnoterapi, er ikke det litt sånn Donald Duck, klokkependling og spiraløyne?

– Det er først og fremst en metode for å hjelpe folk å slappe av i tankene og legge til rette for å endre tankemønstre og assosiasjoner. Meditasjon, mindfulness og kognitiv terapi har alle noen av de samme elementene i seg. Kjært barn har mange navn, smiler han.

Jeg avslører til slutt at den tilsynelatende så myke Jensen også har svart belte i Krav Maga, «Kompromissløst selvforsvar fra etterkrigstidens Israel», som han selv sier. Jeg hever øyebrynene og noterer enda en opplysning som må rapporteres tilbake til Mossad om «nysgjerrigper».

Rune Skogheim

runeskogheim@hotmail.com